

Bijlage 2.

**Basisdocument Recreatie: Stichting Recreatie,
Kennis en Innovatiecentrum, Thematische
deelstudie Recreatie Recreatiegebied
Heerhugowaard-Zuid, juli 2001.**

Thematische deelstudie recreatie

Recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid

colofon

©Stichting Recreatie, juli 2001

Auteurs: drs. M.L.F. van Schooten en drs. E.J. Bruls (projectleider)

In opdracht van: Omegam, Amsterdam, afdeling bodem

Uitgever: Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum

Raamweg 19

2596 HL Den Haag

telefoon 070-427 54 54

fax 070-427 54 13

e-mail secretariaat@kicrecreatie.agro.nl

website: www.stichtingrecreatie.nl

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1.1 De aanleiding	7
1.2 Leeswijzer	7
2 De context	9
2.1 Het HAL-gebied	9
2.2 Het plangebied Heerhugowaard-Zuid	9
2.3 Het Studiegebied: recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid	9
3 Een regionale functie voor het recreatiegebied?	11
3.1 Groennormen	11
3.2 Omvang en versnippering	12
3.3 Concurrentie in de regio	13
3.4 Conclusies voor het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid	14
4 Het te verwachten gebruik	15
4.1 Vergelijking met Geestmerambacht	15
4.2 Demografische ontwikkelingen	15
4.3 Trends in dagrecreatie	19
4.4 Doelgroepen in dagrecreatie	20
4.5 Kwaliteitseisen	23
4.6 Aanbevelingen voor de inrichting van het gebied	23
Geraadpleegde bronnen	29

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Heerhugowaard schrijft OMEGAM het milieu effect rapport (MER) voor het nieuw aan te leggen recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid. Ter voorbereiding op het MER worden vier thematische deelstudies geschreven.

OMEGAM vroeg de Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum, de thematische deelstudie voor recreatie te schrijven.

Deze thematische deelstudie recreatie gaat in op de vragen die in het advies van de Commissie MER voor het geplande recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid naar voren zijn gebracht. Deze vragen betreffen de mogelijkheden van het recreatiegebied voor de vervulling van lokale dan wel regionale recreatiebehoeften en het te verwachten recreatieve gebruik van het gebied, waarbij de nadruk ligt op ligging, bereikbaarheid en ontsluiting. Op basis van de conclusies doen wij enige aanbevelingen over de inrichting van het gebied.

Regionale functie

Het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid krijgt volgens ons met name een functie als stadspark voor de bewoners uit de directe omgeving en als schakel in de ketting van verschillende groengebieden in de omgeving. Het belangrijkste argument hiervoor is, naast de geringe oppervlakte van het gebied, vooral de versnippering van het gebied door (geplande) doorgaande wegen.

De versnippering kan verminderd worden door de doorgaande wegen (Middenweg en Oosttangent) een recreatieve functie te geven en af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer. Daarnaast moet het tracé van de Zuidelijke ontsluitingsweg verlegd worden naar de noordkant van de Huygendijk. Dit voorkomt extra versnippering van het geplande Huygendijkbos.

Gebruik van het gebied

Extrapolerend van de berekeningen voor Geestmerambacht zouden er in het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid per jaar ongeveer 666.000 bezoekers komen. In het hoogseizoen (mei tot en met augustus) ongeveer 100.000 per maand.

Voornaamste gebruikers van het gebied zullen de inwoners van de nieuwe woonwijken in Heerhugowaard Zuid zijn. Op basis van demografische gegevens over Heerhugowaard zal de belangrijkste doelgroep op korte termijn het gezin met kinderen zijn, en op wat langere termijn de kwieke senioren en ouderen. De vergrijzing en ontgroening laten in nieuwbouwwijken namelijk wat langer op zich wachten. Ook jongeren en allochtonen zullen gebruik maken van het gebied. Omdat de demografische samenstelling van de bevolking dynamisch is, dient de inrichting flexibel te zijn zodat zij kan 'meegroeien' met de doelgroepen.

Op basis van trends in recreatiegedrag kan gezegd worden dat mensen behoefte hebben aan recreatie in een natuurlijke omgeving, maar dat die natuurlijke omgeving wel gebruikt of geconsumeerd kan worden. De natuur of het recreatiegebied moet daarom instrumentele kwaliteiten bezitten, zoals bereikbaarheid, toegankelijkheid, netheid, veiligheid en (horeca) voorzieningen. Daarnaast moet de omgeving ook aantrekkelijk zijn op natuurlijk, landschappelijk en cultuurhistorisch gebied en de gelegenheid bieden te ontsnappen aan de dagelijkse omgeving.

Beschreven activiteiten van in de literatuur onderscheiden doelgroepen zijn in deze studie toegepast op de verschillende onderscheiden deelgebieden in het totale recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid. Dit leidt tot een overzicht van verwachte activiteiten per deelgebied. In combinatie met in de literatuur gehanteerde kwaliteitseisen (toegankelijkheid, bereikbaarheid, gebruiksmogelijkheden) worden aanbevelingen geformuleerd over de mogelijke inrichting van het recreatiegebied.

Consequenties voor de inrichting van het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid

De belangrijkste aanbevelingen betreffen de onderlinge verbindingen tussen de verschillende deelgebieden en de verbindingen tussen de aanliggende woonwijken en

het recreatiegebied. Die verbindingen maken het mogelijk om verschillende, korte rondjes te wandelen of te fietsen. Juist omdat het recreatiegebied zo versnipperd is, is het van belang te zorgen voor voldoende verbindingen tussen de verschillende deelgebieden, met gescheiden wandel- en fietspaden. Verbindingen (via bijvoorbeeld bruggen) tussen de nieuwe VINEX-wijken en het recreatiegebied verhogen de gebruikswaarde.

Door de verbindingen met de andere recreatiegebieden in de regio te optimaliseren (zoals reeds voorgesteld in de Groene Loper, de Blauwe Loper en het Fietsplan HAL) zal het gebied een belangrijke schakel kunnen worden in de ketting van groengebieden.

De overige aanbevelingen betreffen de inrichting en hebben betrekking op het verhogen van de gebruikswaarde van het gebied voor verschillende doelgroepen.

1 INLEIDING

1.1 De aanleiding

De gemeente Heerhugowaard is voornemens in het gebied Heerhugowaard-Zuid een recreatiegebied te realiseren. Het totale plangebied omvat ongeveer 180 ha., waarvan ongeveer 70 ha. uit open water zal bestaan. De gemeente is verplicht voor dit plan een milieueffectrapport op te stellen.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (MER) is in de gelegenheid gesteld een advies op te stellen met als doel aan te geven welke informatie het milieueffectrapport (MER) moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Het advies van de Commissie luidde om, alvorens tot inrichtingsvarianten te komen, eerst beknopte maximalisatiestudies te verrichten, onder meer voor het thema recreatie. Deze thematische deelstudie moet zich richten op de mogelijkheden voor de vervulling van lokale dan wel regionale recreatiebehoeften, waarbij wordt ingegaan op het te verwachten recreatieve gebruik van het recreatiegebied met speciale aandacht voor de ligging, bereikbaarheid en ontsluiting van de recreatieve zone.

Bovenstaande vraag is voor deze deelstudie uitgewerkt in de volgende onderdelen:

- 1 Kan het gebied op basis van de bestaande kwantitatieve normen een regionale functie vervullen?
- 2 Wat is het te verwachten toekomstige gebruik van het gebied op basis van
 - de cijfers betreffende het gebruik van het nabijgelegen Geestmerambacht;
 - de algemene trends in dagrecreatie;
 - de trends en ontwikkelingen in samenstelling van de bevolking van de HAL-regio en Heerhugowaard;
 - de verschillende doelgroepen die worden onderscheiden?
- 3 Op welke manier kunnen de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van het gebied worden bevorderd?

1.2 Leeswijzer

Na de beschrijving van de context waarin deze thematische studie plaatsvindt (hoofdstuk 2) wordt ingegaan op de vraag of een regionale functie voor het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid haalbaar is (hoofdstuk 3). Hoofdstuk 4 vormt het zwaartepunt van de deelstudie en gaat in op het te verwachten gebruik van het recreatiegebied en de consequenties die dit heeft voor de inrichting van het gebied, met name op het gebied van bereikbaarheid en toegankelijkheid.

In de thematische studie recreatie is gebruik gemaakt van bestaande gegevens en is geen nieuw onderzoek uitgevoerd.

2 DE CONTEXT

2.1 Het HAL-gebied

In de VINEX (Vierde Nota op de Ruimtelijke Ordening Extra) is aangegeven dat binnen het stadsgewest Alkmaar een substantieel deel van de verstedelijkingsopgave van Noord-Holland moet worden gerealiseerd.

De Provinciale Staten van Noord-Holland hebben in vervolg hierop in de Structuurvisie Noord-Holland 2015 (1990) vastgesteld dat de noordvleugel van de Randstad, het HAL-gebied (de gemeenten Heerhugowaard, Alkmaar en Langedijk), zich zal ontwikkelen tot een stedelijk gebied.

In het Streekplan Noord-Holland (1994) worden 10.000-15.000 woningen als taakstelling vastgesteld. Deze woningen zullen voornamelijk in de eigen woningbehoefte te voorzien.

In vervolg op deze provinciale taakstelling hebben de gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Langedijk besloten gezamenlijk een structuurvisie voor het HAL-gebied te ontwikkelen. In de structuurvisie hebben de gemeenten besloten dat er tot 2005 ruim 10.000 woningen op nieuwe locaties worden gerealiseerd.

2.2 Het plangebied Heerhugowaard-Zuid

In het plangebied Heerhugowaard-Zuid is in ongeveer 120 ha. woongebied en 180 ha. recreatiegebied voorzien. De functies wonen en recreëren worden op een nieuwe manier met elkaar gekoppeld. Duurzame energievoorziening, waterkwaliteit en natuurwaardenontwikkeling worden erg belangrijk geacht. Het planconcept van Heerhugowaard-Zuid kent derhalve een grote verweving van het woongebied met recreatieve functies en natuurontwikkeling (Kuiper Compagnons, december 1999).

In het plangebied Heerhugowaard-Zuid worden 2900 woningen gebouwd. Daarnaast maken de woningen van Zuidwijk-Huygenhoek (2150 woningen) en een gedeelte van de woningen van de wijk Oostertocht (totaal 1611 woningen) deel uit van de VINEX-taakstelling (mondelijke informatie G. Kloosterman, juni 2001).

2.3 Het Studiegebied: recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid

Het studiegebied van deze thematische studie is het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid van ongeveer 180 hectare. De ruimtelijke kaders voor de inrichting van dit gebied zijn vastgelegd in het Structuurplan Heerhugowaard-Zuid (Kuiper Compagnons, december 1999). Deze dienen dan ook als uitgangspunt voor deze thematische deelstudie¹. In het structuurplan is ook rekening gehouden met het Ruimtelijk Programma van Eisen Recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid (juni 1999) waarin ondermeer wordt benadrukt dat het aanbod van de recreatieve voorzieningen gevarieerd en gedifferentieerd moet zijn om te kunnen voldoen aan de wensen van de verschillende groepen gebruikers. Daarnaast wordt het bestaande landschap, met alle mogelijkheden en beperkingen, zoveel mogelijk als uitgangspunt genomen bij de inrichting.

De gemeente Heerhugowaard wil de mobiliteit in de regio beperken. Daarom is een van de doelstellingen van het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid dat het een regionale functie voor het HAL-gebied moet gaan vervullen.

¹ Recente aanvulling op het structuurplan is de aanleg van het zogenaamde stromingslabirint, grofweg gesitueerd tussen de Middenweg en Huygendijk.

Het recreatiegebied moet voldoende eigen kwaliteiten bezitten om te voorkomen dat nieuwe bewoners toch in de kustzone zullen gaan recreëren.

Hieronder volgt een kort overzicht van de indeling van het recreatiegebied en de belangrijkste recreatieve eigenschappen per deelgebied, zoals geschetst in het Structuurplan van de gemeente Heerhugowaard (1999) en de Startnotitie MER (Omegam, 2000).

tabel 1: recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid

Deelgebied	Grootte/Lengte	Recreatieve functie/inrichting
De Druiplanden	18 ha., ca. 1500m. lang en 25 tot 300m. breed	Intensieve oeverrecreatie, waarbij de oeverlijn wordt gevormd door de bestaande contour (met cultuurhistorische waarde). Dagcamping aan de zuidzijde Grondlichaam met geluidswerende functie langs de Westerweg. Voorzieningen bij zuidelijke entree en bij centrale ruimte in het midden van het gebied.
Het Huygendijkbos	70 ha., uiteenvallend in vier kwadranten door de geplande Zuidelijke ontsluitingsweg en de Oosttangent.	Extensieve recreatie in bosgebied met openligweiden en natuuroevers. Noordelijke helft wordt intensiever gebruikt dan het gebied ten zuiden van de geplande ontsluitingsweg. Twee uitzichtpunten: in het noorden naar de Stad van de Zon en in het zuiden over de Schermer.
De Waterring	75 ha.	Gebruik van de oeverzones en het water zelf. Zuidkant wordt gebruikt voor intensieve oeverrecreatie. Recreatieve waterverbinding met overige watersystemen in het buitengebied door onder meer kano overhalen, bruggen en duikers op strategische punten.
De Middenweg	Het deel in het plangebied is minder dan 2 km. lang	Cultuurhistorisch karakter; laanbeplanting van hoge populieren en erfbeplanting.
De Oosttangent ²	Het deel in het plangebied is ongeveer 250 m.	Met name van recreatief belang door de ervaring van de open ruimte aan weerszijden van de weg.

² De Middenweg en de Oosttangent zijn in het structuurplan niet opgenomen in het recreatieve deel; volgens de startnotitie (Omegam, 2000) behoren deze wegen wel tot het studiegebied en daarom ook bij deze thematische deelstudie recreatie.

3 EEN REGIONALE FUNCTIE VOOR HET RECREATIEGEBIED?

In dit hoofdstuk wordt op basis van bestaande kwantitatieve normen voor de aanwezigheid van groen in de leefomgeving en de oppervlakte daarvan, beredeneerd of het geplande recreatiegebied al dan niet een regionale functie kan vervullen. Later in dit rapport (paragraaf 4.5) komen de kwalitatieve aspecten aan bod.

3.1 Groennormen

Om te kunnen bepalen hoeveel groen er nodig is zijn er zogenaamde groennormen ontwikkeld. Groennormen geven een indicatie voor de behoefte van bewoners aan recreatiemogelijkheden in de omgeving. Het gaat hierbij dan vooral om de orde van grootte waarin moet worden gedacht en niet om absolute aantallen.

De afgelopen jaren zijn er vanuit diverse invalshoeken groennormen en richtlijnen geformuleerd. Sommige hebben betrekking op stedelijk groen in de wijk of juist op groen om de stad, andere op functies of op kwaliteit van het groen. De verschillende groennormen zijn moeilijk vergelijkbaar en de getallen die worden gehanteerd lopen zo ver uiteen dat het moeilijk is er conclusies aan te verbinden voor planning.³ Toepassing van groennormen is een heikel onderwerp waarover erg veel gediscussieerd wordt. Hieronder volgt een aantal voorbeelden.

de Rigo-norm, 1993

De Rigo-norm is ontwikkeld om te berekenen welke kosten gekoppeld kunnen worden aan de bouw van een VINEX-woning. In de berekeningen worden ook aannames gedaan over het groen in bouwplannen. Er wordt een bedrag per woning gereserveerd voor buurt- en wijk groen. Daarnaast wordt er nog een omslag per woning berekend voor bovenwijkse voorzieningen, waaronder groen. Het is niet duidelijk op welke hoeveelheid bovenwijks groen (in m² per woning) dit bedrag is gebaseerd, maar algemeen wordt aangenomen dat dit 15 m² per woning is.

Op basis van deze norm zou het recreatiegebied als bovenwijks groen moeten voldoen aan de recreatieve behoefte van 120.000 huishoudens!

Bervaes en Pronk, 1998

Over de volgende indicatieve normen voor openluchtrecreatievoorzieningen en groen (Bervaes en Pronk, 1998) bestaat een redelijke consensus:

Schaalniveau	m2 per inwoner	omvang groen in ha.	bron
blok	2,3 - 3,1		VROM kwaliteitswijzer
buurt	4 - 8	1 - 2 (max. 5)	VROM kwaliteitswijzer
wijk	4 - 8	2 - 8	VROM kwaliteitswijzer
stadsdeel	12	20 - 75	De Zeeuw
stad	10	75 - 150	De Zeeuw
gewest/regio	15	1000 - 3000	IBN/SC
Totaal stedelijk	47 - 56		
Bos en natuur	220		LNV/GRR, Bos en Natuur

De behoefte aan groen per huishouden of woning in de stad komt neer op enkele tientallen m². Het groen moet daarnaast ook nog van voldoende omvang zijn en

³ Zie voor een uitgebreid overzicht van de bestaande groennormen het rapport "Implementatie rood met groen, Een verkenning van groennormen en alternatieve benaderingen", dat binnenkort bij de Stichting Recreatie zal verschijnen.

bovendien moet er een flinke oppervlakte per inwoner beschikbaar zijn voor bijvoorbeeld langdurige recreatieactiviteiten in de weekenden.

De geplande 180 ha. recreatiegebied komen volgens deze norm overeen met de behoefte aan groen van een stad van 100.000 inwoners.

Goossen et. al, 1998

In de recreatievogel beschrijven Goossen et al (1998) een nieuwe gewenste recreatiestructuur vanuit het oogpunt van de behoeften van de verschillende typen recreanten.

Voor groen in de stad geldt dat binnen een afstand van 500 meter van de woning (ongeveer 6 tot 10 minuten wandelen) minimaal 75 ha. groen aanwezig moet zijn. Als norm wordt 50 tot 55 m² groen per huishouden aangehouden, waarbij de aanwezigheid van groene of blauwe verbindingzones met een minimale breedte van 100 meter wordt benadrukt.

Voor groen rond de stad wordt een norm gehanteerd van 500 m² per huishouden op maximaal 5 kilometer afstand. Deze norm is als volgt tot stand gekomen: rekening houdend met de druktebeleving wordt voor wandelen 3,75 meter wandelpad per huishouden aangehouden in een groenzone van 100 meter breed. Dit levert een groennorm op van 375m² per huishouden. Met de ruimtevraag van andere recreatievormen erbij, zoals fietsen en vissen, moet de norm worden opgehoogd tot ongeveer 500 m² per huishouden.

De groengebieden in de straal van 5 kilometer rond het centrum moeten gezamenlijk een omvang hebben van tenminste 1000 ha.

Op basis van deze norm zou het geplande recreatiegebied kunnen voldoen aan de behoeften van ongeveer 3600 huishoudens, terwijl de realisatie van het recreatiegebied is gekoppeld aan de VINEX opgave van ongeveer 6000 woningen (reactie Kloosterman, juni 2001) in Heerhugowaard Zuid, Zuidwijk-Huygenhoek en Oostertocht.

3.2 Omvang en versnippering

De omvang (oppervlakte) van een gebied bepaalt tot op zekere hoogte het recreatieve potentieel van het gebied. In de onderstaande tabel (SR/KIC, 2001) wordt een indicatie gegeven van de omvang van groengebieden, de activiteiten, verblijfsduur en de daarmee samenhangende aantrekkingskracht voor de omgeving.

Omvang	Activiteiten	Gemiddelde verblijfsduur	Aantrekkingskracht
Zeër klein (50ha)	Stationaire activiteiten (zonnen, picknicken, sport en spel) Korte wandelingen, trimmen, hond uitlaten.	0,5 uur	Lokale functie, 0,5 km. van de woning
Klein (200ha)	Stationaire activiteiten Korte tot redelijk lange wandelingen Trimmen, hond uitlaten evt. struinen	1 uur	Lokale tot regionale functie, 0 tot 10 km. van de woning
Groot (>500ha)	Korte en lange wandelingen, trimmen, struinen, fietsen, paardrijden. Stationaire activiteiten minder nadruk	1,5 uur en langer	(Boven)regionale functie.

Het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid valt in deze tabel onder de kleine recreatiegebieden en kan daarmee een recreatieve functie vervullen voor bewoners tot 10 kilometer vanaf het gebied.

Echter, dit geldt voor *aaneengesloten* recreatiegebieden. Het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid valt uiteen in drie aparte gebieden omdat het wordt doorsneden door twee ontsluitingswegen (de Middenweg en de Oosttangent).

De oppervlakte van de in hoofdstuk 2 beschreven deelgebieden is relatief klein. Bovendien wordt het Huygendijkbos nog eens in vier kwadranten gedeeld door de Oosttangent en de geplande Zuidelijke ontsluitingsweg.

Deze versnippering heeft tot gevolg dat er sprake is van een aantal zeer kleine recreatiegebieden, die voornamelijk een lokale functie kunnen vervullen. Dit geldt met name voor het Huygendijkbos.

Onderzoek van onder meer Visschedijk (1988) heeft uitgewezen dat zeer kleine bossen tot 50 ha. een duidelijke lokale recreatieve functie hebben. De bezoekers wonen dichtbij, komen er relatief vaak en de verblijfsduur is relatief kort. Uit hetzelfde onderzoek kwam naar voren dat de bossen voldoende geschikt gevonden worden voor trimmen, sport en spel en korte wandelingen, maar ongeschikt voor langere wandelingen en natuurbeleving. Verder zijn de bezoekers minder bereid meer dan 5 kilometer af te leggen voor recreatie in kleine bossen.

Inrichting voor zeer speciale activiteiten (bijvoorbeeld een klimbaan of een speciaal trimparcours) kan de aantrekkelijkheid voor de regio bevorderen. Echter, de gebruikte ruimte gaat in dat geval ten koste van de ruimte voor andere activiteiten.

Coeterier en Schöne (1999) constateren in een onderzoek naar struinen dat de minimale omvang van struinnatuur voor volwassenen wordt bepaald door de wens een uur te kunnen struinen. Volgens berekeningen is hiervoor een oppervlakte van ongeveer 200 ha. aaneengesloten gebied noodzakelijk. Dit is voor het Huygendijkbos niet haalbaar.

3.3 Concurrentie in de regio

Idealiter zou het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid de recreatieve druk op andere recreatiegebieden en daarmee de verkeersdruk, met name in en naar de kuststreek, verminderen. De vraag die zich hierbij voordoet, is of het ene recreatiegebied vervangbaar is door het andere in de ogen van de recreant.

In de omgeving van het plangebied ligt een aantal grote recreatieve gebieden waartegen qua recreatieve kwaliteit moeilijk te concurreren valt, zoals de kust, Geestmerambacht en de waterrijke gebieden van Langedijk.

Uit een studie van de Stichting Recreatie, Kennis en Innovatiecentrum (Schmeink, H. en M. Veer, 2001) blijkt dat een aangelegd recreatiegebied de druk op de duinen niet zoveel zal verminderen omdat er naar bepaalde gebieden nu eenmaal algemene voorkeuren uitgaan. De aangelegde recreatiegebieden worden wel gebruikt, maar gelden meer als aanvulling op de mogelijkheden die er al zijn. Zij worden gebruikt door heel andere doelgroepen of voor heel andere activiteiten.

Uit een onderzoek op Texel bleek het aangelegde Krimbos (70 ha.) niet te functioneren als ontlasting van de Eijerlandse Duinen. Veel Krimbosbezoekers gingen ook naar de duinen, omdat deze aantrekkelijker werden gevonden. Omgekeerd kwamen de duinbezoekers nauwelijks in het Krimbos (Pelzer en de Boer, 1995 in: Schmeink, H. en M. Veer, 2001).

Onderzoek in de regio IJmond Zaanstad lijkt ook te wijzen op een aanvullende betekenis van recreatiegebieden in de omgeving, die duidelijk wel een eigen charme hebben en diversiteit bieden, in plaats van op een compenserende betekenis van die gebieden voor strand en duinen (Provincie Noord-Holland, 1998 in: Schmeink, H. en M. Veer, 2001).

Door een kwalitatief hoogwaardige inrichting kan wel de interesse van potentiële bezoekers uit de regio worden gewekt. Zeker de Druiplanden, die een grote recreatieve opvangcapaciteit hebben (zie paragraaf 4.1) kunnen tijdens zomerse piekdagen de druk op het kustgebied verlichten en daarmee een regionale functie vervullen. Aanbevelingen voor de kwaliteit van de inrichting zijn opgenomen in paragraaf 4.6.

3.4 Conclusies voor het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid

Als gevolg van de versnippering en de concurrentie in de omgeving zal het recreatiegebied Heerhugowaard Zuid volgens ons nauwelijks een regionale functie kunnen vervullen. Een functie als stadspark en als zogenaamde “schakel in de ketting” van verschillende groengebieden in de omgeving is zeker haalbaar.

De gepresenteerde groennormen lopen zodanig uiteen dat er op basis daarvan moeilijk conclusies kunnen worden getrokken ten aanzien van de regionale functie van het recreatiegebied: volgens de Rigo-norm is een regionale functie mogelijk, volgens de norm van Goossen et al zal het recreatiegebied vooral een functie hebben voor lokale bewoners.

De totale oppervlakte van het recreatiegebied maakt een beperkte regionale functie mogelijk, ware het niet dat het gebied doorsneden wordt door wegen en daardoor uiteenvalt in veel kleinere deelgebieden met een beperkte recreatieve functie. Beter is het dus om deze beperking te erkennen en het recreatiegebied de allure te geven van een ruim stedelijk park met goede recreatieve verbindingen tussen de deelgebieden.

Het is niet waarschijnlijk dat het geplande recreatiegebied de druk op de overige recreatiegebieden in de omgeving significant doet afnemen. Eerder zal er sprake zijn van én én; lokale bewoners zullen gebruik maken van het gebied, maar dit weerhoudt hen er niet van ook naar de andere gebieden te gaan. Tijdens piekdagen heeft het deelgebied de Druiplanden een zekere regionale opvangcapaciteit.

Om de versnippering te verminderen wordt het volgende aanbevolen:

- Het tracé van de Zuidelijke ontsluitingsweg moet worden verlegd naar de noordkant van de Huygendijk, waardoor deze evenwijdig aan de Huygendijk komt te liggen.
- Hoewel het misschien niet erg realistisch is, zouden - in het belang van de recreatieve kwaliteit van het gebied - de Middenweg en de Oosttangent idealiter geheel afgesloten moeten worden voor gemotoriseerd verkeer. Deze wegen zouden dan een recreatieve functie krijgen voor langzaam verkeer: wandelaars en fietsers.
- Door de versnippering moet er extra aandacht worden besteed aan de onderlinge bereikbaarheid van de deelgebieden (zie hiervoor ook paragraaf 4.6).

4 HET TE VERWACHTEN GEBRUIK

In dit hoofdstuk wordt het te verwachten gebruik van het recreatiegebied voorspeld op basis van de recente ontwikkelingen in het nabijgelegen en vergelijkbare recreatiegebied Geestmerambacht, de algemene trends in dagrecreatie, de demografische ontwikkelingen in Heerhugowaard en de verschillende te onderscheiden doelgroepen en hun activiteiten. In het laatste deel van dit hoofdstuk worden de consequenties voor de inrichting van het gebied beschreven.

4.1 Vergelijking met Geestmerambacht

Geestmerambacht is een recreatiegebied van 220 ha. ten noorden van Alkmaar dat in 1980 is voltooid. Waterrecreatie staat hier centraal. Recent is een studie uitgevoerd naar de uitbreiding van dit gebied (Provincie Noord-Holland, 2001). Uit die studie is het hier gebruikte cijfermateriaal afkomstig. Een vergelijking ligt voor de hand maar moet wel kritisch beschouwd worden: Geestmerambacht is een groter en aaneengesloten gebied.

Aantallen bezoeken

In Geestmerambacht vinden ruim 800.000 bezoeken per jaar plaats. Dit komt neer op 3700 bezoeken per hectare per jaar. Voor het recreatiegebied Heerhugowaard Zuid zou dit neerkomen op een bezoekersaantal van 666.000 per jaar ($180 \cdot 3700$).

Spreiding van de bezoeken over het jaar

De verdeling van het bezoek over het jaar is in Geestmerambacht relatief gespreid: 30% van november tot april, 30% in mei en juni, 30% in juli en augustus en 10% in september en oktober. Extrapolerend naar de te verwachten aantallen bezoeken aan het recreatiegebied Heerhugowaard Zuid betekent dit dat in de maanden mei tot en met augustus maandelijks gemiddeld 15% van het totaal aantal bezoeken plaatsvindt. Dat komt neer op ongeveer 100.000 bezoeken per maand van mei tot en met augustus.

Gebaseerd op de cijfers van Geestmerambacht valt te verwachten dat in Heerhugowaard-Zuid op zondagen (die drie maal zo druk zijn als werkdagen) in het hoogseizoen ongeveer 7700 bezoeken zullen plaatsvinden. In Geestmerambacht vindt 24% van de bezoeken plaats op de 20 drukste dagen. Extrapolerend betekent dit voor Heerhugowaard-Zuid dat er op de 20 drukste dagen ongeveer 8000 bezoeken zullen plaatsvinden. Tijdens deze drukke dagen zal met name het deelgebied de Druiplanden de bezoekers opvangen.

Wat betreft de opnamecapaciteit van het recreatiegebied kan op basis van de in de literatuur gestelde normen (500 bezoeken/ha. voor oeverrecreatiegebieden, is 9000 per moment en 7,5 bezoeken/ha. voor bosgebieden, is 525 per moment) kunnen de Druiplanden dit aantal bezoeken wel aan. Bij deze aantallen is nog geen rekening gehouden met de zogenaamde circulatiefactor: het verloop van de bezoeken zal met name in het bosgebied vrij groot zijn. De Druiplanden kunnen daarmee tijdens piekdagen wel een regionale functie vervullen.

4.2 Demografische ontwikkelingen

Recreatiegedrag hangt voor een deel samen met demografische ontwikkelingen, zoals onder meer bevolkingssamenstelling. Inzicht in deze ontwikkelingen is van belang om in te kunnen schatten hoe groot de vraag zal zijn naar bepaalde vormen van recreatie. Jongeren zullen andere verlangens hebben ten aanzien van hun vrijetijdsbesteding

dan bijvoorbeeld dertigers en verschuivingen in de bevolkingssamenstelling leiden tot veranderingen in de recreatieve vraag.

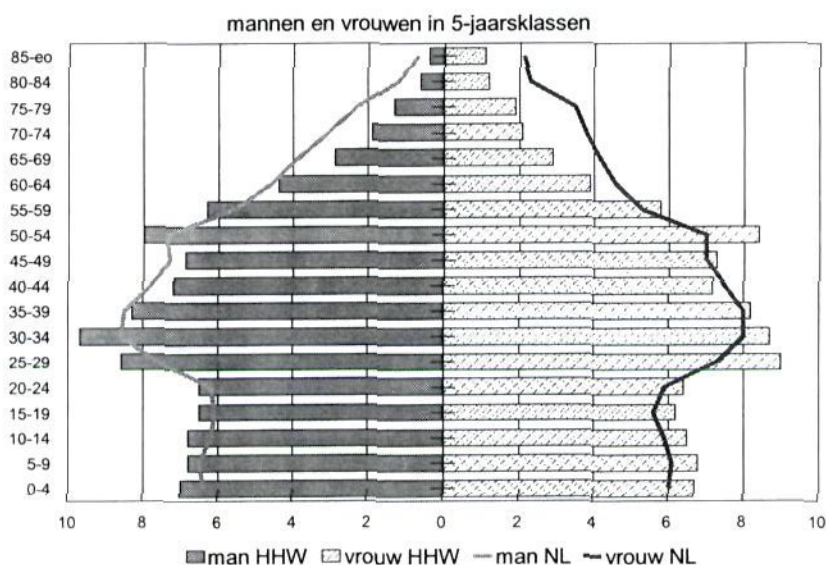
In de volgende paragraaf wordt op basis van aanwezig cijfermateriaal een overzicht gegeven van de demografische ontwikkelingen in Heerhugowaard en in de zogenaamde ex-groeikernen.

4.2.1 Demografische ontwikkelingen in Heerhugowaard

Huidige situatie

In de jaren zestig/zeventig heeft Heerhugowaard een groeiperiode gekend door de toenmalige nieuwbouw. Ook nu groeit Heerhugowaard al geruime tijd meer dan gemiddeld omdat de gemeente zich vanaf begin jaren negentig ontplooit als een groeigemeente. De gevolgen van de nieuwbouw zijn terug te vinden in de ontwikkeling van de bevolking. Nieuwbouw heeft altijd een grote aantrekkingskracht op jonge gezinnen. Omdat er naar verhouding veel is bijgebouwd, wijkt de leeftijdsopbouw van de bevolking van Heerhugowaard aanzienlijk af van die in Nederland.

De onderstaande bevolkingspiramide geeft inzicht in de huidige bevolkingssamenstelling naar leeftijd en geslacht van Heerhugowaard, in vergelijking met Nederland.

Uit deze piramide kunnen onder meer de volgende conclusies worden getrokken over de huidige bevolkingssamenstelling:

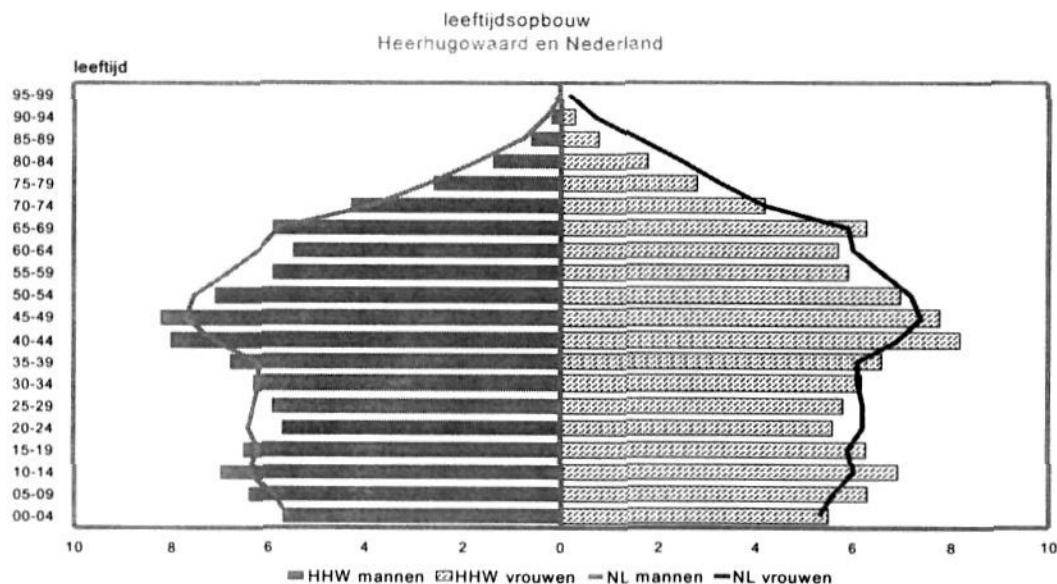
- het percentage 65+ers is naar verhouding laag;
- er zijn naar verhouding veel 50+ers; dit zijn de jonge gezinnen die in de jaren zestig en zeventig naar de toenmalige nieuwbouwwijken trokken;
- er zijn naar verhouding veel jonge gezinnen met kinderen (ouders tussen de 25 en 35 jaar). De natuurlijke groei van de bevolking van Heerhugowaard zal dan ook voorlopig nog blijven toenemen, in tegenstelling tot de landelijke trend

Tussen 2000 en 2005 bedraagt de bevolkingsgroei van Heerhugowaard gemiddeld ongeveer 1300 inwoners per jaar (14%). Tussen 2005 en 2015 zal de bevolking volgens de huidige inzichten steeds minder hard toenemen, ongeveer gemiddeld 600 per jaar.

Vanaf ongeveer 2010 zal migratie de belangrijkste oorzaak zijn van de bevolkingsgroei. Ook na deze tijd wordt verwacht dat de bevolkingsgroei geheel en al door de migratie wordt bepaald. De natuurlijke bevolkingsgroei is dan te verwaarlozen omdat het geboortecijfer en het sterftecijfer in evenwicht zullen zijn.

Situatie in 2015

In 2015 heeft Heerhugowaard naar verwachting 56.000 inwoners. Uit de onderstaande bevolkingspiramide, gebaseerd op de verwachte bevolkingssamenstelling van Heerhugowaard in 2015 kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Het aandeel personen in de leeftijd van 65 tot 80 jaar is naar verhouding groot. Heerhugowaard wordt in 2015 geconfronteerd met een toenemende vergrijzing, het aantal bejaarden is ten opzichte van 2000 meer dan verdubbeld.
- Het aandeel twintigers en vijftigers is lager dan het landelijk gemiddelde;
- In 2015 heeft Heerhugowaard naar verhouding meer jongeren (t/m 19 jaar) dan landelijk het geval is. Het percentage jongeren (jonger dan 18 jaar) in Heerhugowaard daalt langzamer dan in Nederland als geheel het geval is.

In de periode 2005 –2015 neemt het absolute aantal kinderen in de basisgeneratie (4 t/m 11 jaar) vrij sterk toe. Daarna neemt het aantal af en blijft stabiel in 2020, om in 2030 weer te gaan stijgen. In mindere mate geldt dit ook voor de groepen kinderen van 0-4 en van 12-18 jaar. Bij deze ontwikkeling zijn de verschillen per wijk van belang: vooral in nieuwbouwwijken zal het aantal kinderen de komende jaren groot zijn, maar over een aantal jaren zal het aantal weer afnemen. In de wat oudere wijken zullen woningen weer worden ingenomen door jonge gezinnen waardoor daar het aantal kinderen toeneemt.

Situatie in 2025

De bevolkingspiramide van 2025 (hier niet weergegeven), geeft onder meer aan dat de bevolkingssamenstelling van Heerhugowaard tegen die tijd ongeveer gelijk loopt met de landelijke trends.

Huishoudens

Het gemiddelde aantal inwoners per huishouden in Heerhugowaard is in 2000 2,6. De prognose is dat het gemiddeld aantal inwoners per huishouden in 2015 gedaald zal zijn tot 2,4.

Allochtonen

Allochtonen worden de laatste jaren als aparte doelgroep beschouwd bij de planning van recreatieve activiteiten. Helaas zijn er voor Heerhugowaard en Langedijk geen cijfers bekend over het percentage allochtonen in de gemeenten. Voor Alkmaar geldt dat ongeveer een vijfde (20,2%) van de bevolking een andere ethnische achtergrond heeft dan de Nederlandse. In totaal worden ongeveer 150 verschillende ethnische achtergronden in Alkmaar aangetroffen. De grootste groep wordt gevormd door de Turken (2500), Surinamers (1400), Marokkanen (1400) en Antillianen (1000). Het aandeel allochtonen groeit langzaam. De laatste jaren (1996-2000) is de groep vluchtelingen het sterkst gegroeid.

4.2.2 De demografische samenstelling van VINEX-wijken

In het vorige hoofdstuk is al verschillende malen naar voren gekomen dat de aanwezigheid van nieuwbouwwijken van invloed is op de bevolkingssamenstelling. De bevolkingssamenstelling is weer van invloed op de vraag naar (bepaalde) recreatieve voorzieningen. Het ligt daarom voor de hand na te gaan wat precies de bevolkingssamenstelling is van nieuwe wijken en op welke manier die zich in de toekomst zou kunnen ontwikkelen.

Hiervoor is uitgegaan van de gegevens uit een recent verschenen studie van het Sociaal Cultureel Planbureau (Bruijne et al, 2001) waarin een overzicht wordt gegeven van de ontwikkelingen van de voormalige groeikernen sinds de jaren tachtig. Aangenomen wordt dat deze gegevens voor een groot deel ook op zullen gaan voor de recente VINEX locaties.

Eén van de conclusies luidt dat de groeikernen nog altijd een relatief sterke bevolkingsgroei hebben, hoewel er sprake is van afvlakking. *De zich voortzettende groei is echter geen garantie voor een blijvend jeugdige leeftijdsopbouw. Vergrijzing en ontgroening* doen zich in de groeikernen wel degelijk voor, al worden ze door de bevolkingsontwikkeling gematigd. Het aandeel kinderen is vrij hoog en het aandeel ouderen vrij laag. Daarmee onderscheidt de groeikern zich van andere gebiedscategorieën zoals de gewone middelgrote steden.

De ex-groeikernen worden nog altijd voornamelijk bewoond door gezinshuishoudens, zowel eenoudergezinnen als volledige gezinnen.

Het aandeel allochtonen is vergelijkbaar met het aandeel in de gewone middelgrote steden. (17,5%)

De ontwikkelingen in de Vinex-locatie zullen naar verwachting niet veel anders zijn dan in de ex-groeikernen. Ook hier zullen de bewoners vooral afkomstig zijn uit de grotere steden in de omgeving van de locatie. De vestigingsoverschotten zullen groot zijn en vooral uit jonge gezinnen met kinderen bestaan, aangezien ook in de Vinex-locaties woningen worden gerealiseerd die vooral voor deze categorie aantrekkelijk zijn. Daarmee zullen ook de Vinex-locaties een onevenwichtige bevolkingsopbouw naar leeftijd en huishoudensamenstelling krijgen, en zullen pas over 10 tot 20 jaar de eerste tekenen van ontgroening en vergrijzing merkbaar worden.

4.2.3 Conclusies ten aanzien van de demografische ontwikkelingen

Heerhugowaard heeft naar verwachting in 2005, 50.000 inwoners, in 2015, 56.000 inwoners en in 2030 62.000 inwoners.

De bevolking van Heerhugowaard en ook van de HAL-regio, wordt gekenmerkt door een relatief jonge bevolking in vergelijking met het landelijke gemiddelde. De zogenaamde ontgroening en vergrijzing lopen hier achter op de nationale trend. Dit houdt onder meer in dat:

- er tot ongeveer 2015 sprake is van een relatief hoog aandeel vijftigers;

- het percentage jongeren onder de 18 jaar (jonge gezinnen) in Heerhugowaard tot 2015 relatief hoog is;
- na 2015 ook in Heerhugowaard de ontgroening en vergrijzing een feit is.

De verwachting is dat rond 2025 de trend weer gelijk loopt met Nederland.

Dit komt overeen met de conclusie uit de studie van het SCP naar bevolkingsontwikkelingen in ex-groekernen, waarmee de VINEX locaties naar verwachting veel overeenkomsten zullen vertonen: aanvankelijk is er sprake van een jeugdige bevolking, maar na ongeveer 25 jaar lopen ook deze kernen weer in de pas met Nederland als geheel.

4.3 Trends in dagrecreatie

Volgens onderzoek van het SCP (Broek et al, 1999) besteden mensen in het algemeen ongeveer 1 uur per week aan 'recreatie buiten'. Wandelen en fietsen in een natuurlijke omgeving zijn de meest gebezigde activiteiten, naast andere sportief getinte bezigheden als skaten en skeeleren. De laatste 25 jaar is er onder de jongeren (12-19) en de twintigers (20-34) een lichte daling van het aantal buiten besteedde uren: van 0,8 naar 0,6 uur. Onder de 'kwieke senioren' en de 65+-ers is er sprake van een aanzienlijke stijging van het aantal buiten besteedde uren: van 1 uur naar 1,6 uur. Het merendeel van deze dagtochten van Nederlanders (60%) vindt plaats binnen ca. 10 kilometer van de woning.

In het rapport "Recreatieverkenning Noord-Holland" (Schmeink, H. en M. Veer, 2001) wordt een aantal algemene trends binnen de dagrecreatie verwoord, waarbij de nadruk ligt op openluchtrecreatie in het groen:

- *Toenemend belang van extensieve natuurgerichte recreatievormen, zoals onder meer struinen.*

Als gevolg van een toenemende belangstelling voor fitheid en gezondheid, individueler, actiever recreatiegedrag en een groeiende belangstelling voor de natuur, zullen extensieve, natuurgerichte recreatievormen in de toekomst belangrijker worden (NRIT, 2000). Voorbeelden van dergelijke vormen van recreatie zijn struinen, fietsen en wandelen. Ook uit andere onderzoeken is gebleken dat er in de recreatieve vrijetijdsbesteding een groeiende behoefte bestaat aan diverse natuurgerichte, vaak actieve recreatievormen en aan rust en stilte om te ontspannen en energie op te doen (onder meer Reneman et al 1999).

- *Cultuurhistorie en 'streekgevoel' in de belangstelling*

Authenticiteit, regionale identiteit en terug naar de natuur zijn kernbegrippen geworden evenals rust, ruimte en contact met de natuur. Landelijke gebieden met een eigen karakter (cultuur en natuur) sluiten bij deze behoefte aan. Onderzoek van de Raad voor het Landelijk Gebied (2000) constateert een groeiende behoefte aan activiteiten waarbij educatie en informatie over de cultuurhistorie een rol spelen.

- *Het landelijk gebied in opkomst als recreatieruimte*

Met name kleinschalige regio's op het platteland hebben de belangstelling van de consument. Agrariërs springen, ter verbreding van hun economische basis, in op de groeiende vraag naar plattelandstoerisme. Ook vanuit het beleid is er aandacht voor het recreatief medegebruik van het agrarisch gebied. Er wordt gestreefd naar behoud van verscheidenheid en regionale identiteit.

- *Groei van bestedingen*

Door de groei van de welvaart heeft de gemiddelde recreant meer te besteden. De vergroting van de koopkracht in combinatie met een verdere individualisering zorgt voor een groeiende vraag naar georganiseerde vakanties, waaronder bijvoorbeeld arrangementen voor wandelen en fietsen.

- *Groei van het aantal verschillende activiteiten*

Hoewel de hoeveelheid vrije tijd niet is toegenomen, neemt het aantal ondernomen recreatieactiviteiten wel toe. Zowel historische, culturele, educatieve, actieve, rustige, ontspannende en spannende activiteiten kennen een groeiende belangstelling van de consument.

- *Zappedrag*

Samenhangend met het bovenstaande heeft de consument behoefte aan een mix van ervaringen, wat resulteert in belangstelling voor zeer uiteenlopende activiteiten. De vluchtige belangstelling voor zeer diverse activiteiten leidt ertoe dat de recreant zich als gelegenheidsdeelnemer ontwikkelt in plaats van als toegewijde deelnemer. Er zijn relatief veel activiteiten die wel eens gedaan worden, maar met geringe frequentie.

- *Decentralisatie en privatisering in beleid en concurrentie binnen het aanbod*

Publieke voorzieningen moeten meer marktgericht gaan opereren als gevolg van de verschuiving van publieke taken naar de private sector. Concurrentie wordt ook versterkt door de strijd om de aandacht voor de 'zappende' consument.

- *Groeiende mobiliteit*

In 2000 was al bijna de helft van het totale verkeer toe te schrijven aan sociaal-recreatief verkeer. Uit onderzoek blijkt dat het vrijetijdsverkeer tot 2020 nog verder zal blijven groeien (MuConsult, 1997).

- *Een kritische consument*

De consument stelt hoge eisen aan het toeristisch product en houdt de prijs-kwaliteit verhouding scherp in de gaten. Kwaliteitseisen, zoals milieuvriendelijkheid en veiligheid, zijn van invloed op het gedrag en de keuzes van recreanten.

De algemene strekking is dat mensen behoefte hebben aan recreatie in een natuurlijke omgeving, maar dat die natuurlijke omgeving wel gebruikt of geconsumeerd moet kunnen worden. De natuur of het recreatiegebied moet instrumentele kwaliteiten bezitten, zoals bereikbaarheid, toegankelijkheid, netheid, veiligheid en (horeca) voorzieningen. Daarnaast moet de omgeving ook qua natuur, landschap en cultuurhistorie aantrekkelijk zijn; zij moet de gelegenheid bieden om te ontsnappen aan de dagelijkse omgeving.

4.4 Doelgroepen in dagrecreatie

Verschillende groepen in de samenleving oefenen een verschillende vraag uit naar recreatieve activiteiten. Voor de planning kan het daarom van belang zijn om onderscheid te maken tussen verschillende groepen met ongeveer dezelfde vraag naar recreatieproducten en/of -activiteiten. Besluitvormers kunnen kiezen voor een bepaalde groep of een aantal groepen en dat heeft dan weer consequenties voor de manier waarop een gebied wordt ingericht.

Er zijn verschillende manieren om doelgroepen te onderscheiden, al naar gelang de onderscheidende criteria die gebruikt worden.

Een recent ontwikkelde indeling in doelgroepen is die van De Vries en De Bruin (1998). Criteria die zij gebruiken voor het onderscheid tussen verschillende groepen zijn leeftijd, gezinsfase en sociaal-economische status.

Per doelgroep verschillen de voorkeuren voor een activiteit, de locatie van deze activiteit en het gewenste gezelschap. Onderscheiden worden:

<i>Bedrijvigen:</i>	actieve jongeren met een goede sociaal-economische positie; vaak (nog) zonder kinderen
<i>Minder draagkrachtigen:</i>	'onwilligen', waaronder ook mensen met kinderen
<i>Gezinsmensen:</i>	mensen met kinderen met een goede sociaal-economische positie
<i>Kwieke senioren:</i>	'tevredenen'; kinderen uit huis, goede sociaal-economische positie
<i>Ouderen:</i>	vermoeiden'; hoge leeftijd, veel 1-persoonhuishoudens, relatief lage economische positie.

In het onderzoek van de Stichting Recreatie (Schmeink, H. en M. Veer, 2001) worden de autochtonen als doelgroep toegevoegd. Hiermee worden de mensen uit niet-westerse landen bedoeld, in Nederland met name Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/Arubanen. Landelijk besloeg het aandeel autochtonen in 2000 17,5% (CBS statline).

Voor deze studie worden ook de jongeren van 15 jaar en ouder van belang geacht en daarom als aparte doelgroep beschouwd.

In tabel 2 worden inzichten uit verschillende studies (de Vries en de Bruin, 1998; Schmeink, H. en M. Veer, 2001; Goossen et al 1998) toegepast op het geplande recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid. In de laatste kolom wordt per deelgebied aangegeven wat het te verwachten gebruik is van het gebied per doelgroep. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de gedragspatronen van de onderscheiden groepen niet strikt van elkaar te scheiden zijn. Zoals al in aangegeven in de trends, zapt iedereen maar wat tussen de verschillende mogelijkheden die worden aangeboden.

Tabel 2 Verwachte activiteiten per doelgroep en de daarmee samenhangende kwaliteitseisen

Doelgroep	% 1995	% 2020	Activiteiten (op basis van literatuur)	Aandachtspunten (op basis van literatuur)	Activiteit per deelgebied
Ouderen	13,7	19,8	Ommetjes door de buurt.	Sociale contacten Gemak en comfort van voorzieningen Beschikbaarheid van recreatiemogelijkheden binnen acceptabele afstand. Vissen populair als watersport (Haarlem, 1997).	Woonwijk: wandeling binnen de woonwijk en Alle oevers: wandelen, zitten langs de oeverlijn sociale contacten van belang (gezellige drukte) Waterring: vissen
Kwieke senioren	14,7	19,9	Fietsen, wandelen Cultuurhistorie	Landelijke omgeving; zoeken bewust de mooie plekken. Genieten in de natuur; Genieten op het platteland; nadenken in de natuur 55+-ers geven de voorkeur aan gemak en comfort, bijvoorbeeld goed gemarkeerde paden. (Reneman et al. 1999) wandelaars willen een bos met een zekere ruigte (divers), maar wel paden.	Hele gebied: fietsen over de (doorgaande)fietspaden Middenweg/Huygendijk: aandacht voor cultuurhistorisch karakter en activiteiten. Huygendijkbos: langere wandelingen consumeren in horecagelegenheden

			Kleinschalig landschap (boerderijen etc.) in trek bij wandelaars.		
Mensen met kinderen	29,0	22,2	Spelen met de kinderen, leuk, gevarieerd, gezond en leerzaam; met de kinderen	Aangelegde recreatiegebieden die geschikt zijn voor het hele gezin; Veiligheid	Huygendijkbos: Wandelen, spelen de Druiplanden: Zwemmen, zonnen, picknicken Middenweg/Huygendijk: aandacht voor cultuurhistorisch karakter en activiteiten. Waterring: spelevaren, kano, zwemmen, vissen Alle oevers: wandelen, zitten, eendjes voeren
Bedrijvigen	24,2	21,4	Bruisend stadsleven Watersport Gericht op nieuwe ervaringen en lichamelijke inspanningen	Richten zich met name op extremen; stadscentra, kust (strand en duinen), watersportgebieden. Mogelijkheid om een spannende sport te beoefenen Plassen en het kustgebied meer in trek. Voorkeur voor ruige natuur. Fietsen minder in trek.	Huygendijkbos: korte wandeling, trimmen Waterring: langere kanotochten
Jongeren			Hangen, zonnen, zwemmen, lichamelijke inspanning.	Aparte zones; vertonen veel overeenkomsten met 'bedrijvigen'.	Druiplanden: zwemmen, zonnen, hangen, horeca Waterring: kano, lange afstand
Kinderen < 15 jaar	18,4	17	Lichamelijke inspanning. Sport, spel en avontuur. Spelen	Spelen in 'rood en groen'. Aanwezigheid van andere kinderen. Speeltoestellen. Spannende plekken met andere kinderen. Gevarieerde mogelijkheden, natuurlijke elementen.	Huygendijkbos: spelen, struinen, bouwen Druiplanden: zwemmen, spelen en in en op de Waterring: spelevaren, zwemmen,
Allochtonen			parkbezoek met picknick, barbecue en sportief spel.	Nadruk op functioneel gebruik van de recreatieve ruimte (SR, 2001). Sociale contacten (familie, gelijkgezinden) voorzieningen: gebruiksgroen in plaats van kijkgroen hondenvrije speel- en ligweiden Begroeiing die voor schaduw zorgt.	Huygendijkbos: Picknicken, spelen, zitten (open plekken met voorzieningen) Alle oevers: picknicken, spelen

4.5 Kwaliteitseisen

De aantrekkingskracht en het gebruik van een recreatiegebied worden voor een groot deel bepaald door de kwaliteit van het gebied. Volgens Bervaes et al (1997) bepaalt een combinatie van locatie-, inpassings-, inrichtings- en externe factoren de aantrekkelijkheid en daarmee het gebruik van een recreatiegebied. Hieronder zijn enkele van deze kwaliteitseisen weergegeven.

Locatiefactoren

- Verbinding met het centrum;
- Minder dan 4 kilometer afstand van het centrum;
- Ligging als een kraal aan een groen lint;
- Barrière vrije routes naar het park/recreatiegebied.

Inpassingfactoren

- Eenheid park en aanliggende omgeving
- Uitzicht op het park, kijkruimte
- Doorgaande routes door het park

Inrichtingsfactoren

- Rondgang mogelijk: Een gemiddelde wandelaar legt ongeveer 3750 meter af in ca. 45 minuten; hierbij wil de recreant maximaal 500 meter afleggen voordat hij in een aantrekkelijk wandelgebied komt. Groene route moet minimaal 100 meter breed zijn. (Bervaes et al, 1996, in: Schmeink, H. en M. Veer 2001).
- Diverse soorten paden (voetgangers, fietsers, auto's, paarden, vaartuigen)
- Bereikbaarheid van een diversiteit aan ruimten in het park (speelplaatsen, ligweiden, open plekken, bosbeplanting etc.)
- Speelmogelijkheden zonder instrumenten
- Elementaire voorzieningen (banken, toiletten, afvalbakken, informatieborden, verlichting, parkeermogelijkheden)
- Culturele elementen

Externe factoren

- Bekendheid van het gebied

Volgens Goossen et al(1998) zijn met name toegankelijkheid en stilte belangrijke kwaliteitskenmerken, naast onder meer bereikbaarheid, gebruiksmogelijkheden, reliëf en aanwezigheid van oevers

4.6 Aanbevelingen voor de inrichting van het gebied

Op basis van de conclusies over de demografische ontwikkelingen, de doelgroepentabel en de genoemde kwaliteitseisen kunnen zowel voor het recreatiegebied in het geheel als per deelgebied aanbevelingen voor de inrichting worden geformuleerd. In overeenstemming met de vraag vanuit het advies van de commissie MER wordt de nadruk gelegd op naar de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het recreatiegebied. Bij de deelgebieden zijn de eigenschappen zoals beschreven in paragraaf 2.3 als uitgangspunt genomen.

4.6.1 Het gebied als geheel

Bereikbaarheid

Het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid als geheel is goed ontsloten voor autoverkeer; het wordt omgeven en doorsneden door doorgaande wegen. Voor de fietsers en wandelaars moet er aansluiting zijn op de landelijke fietsroutes/ANWB routes. Het Nollencircuit en het Noorden (nabij de Glazen Stad) vormen daarbij een barrière. Wanneer deze barrières worden opgelost, zoals beschreven in het fietsplan-HAL en in het rapport de Groene Loper, kan het recreatiegebied als een belangrijke recreatieve schakel tussen Alkmaar, Heerhugowaard en het buitengebied fungeren.

Naast een aantrekkelijke, doorgaande fiets en wandelroute moeten er binnen het recreatiegebied diverse wandel- en fietsverbindingen tussen de verschillende deelgebieden komen. De fiets- en wandelpaden moeten gescheiden zijn om wederzijdse hinder te voorkomen. Zeker wanneer het recreatiegebied een meer lokale functie toebedeeld krijgt zal het ook op verschillende manieren vanuit de omliggende woonwijken toegankelijk moeten zijn. Mensen moeten de mogelijkheid hebben verschillende 'rondjes' te lopen en, in mindere mate, te fietsen. Door de versnippering van het gebied moet er aandacht worden besteed aan de onderlinge verbindingen tussen de verschillende deelgebieden en de kwaliteit en aantrekkelijkheid van die verbindingen.

Wanneer de gebieden beter te bereiken zijn vanuit de verschillende woongedeeltes zullen de bezoeken ook buiten het hoogseizoen, in de winter plaatsvinden.

Wat betreft het aantal kilometers fiets- en wandelpaden kunnen de berekeningen van Staatsbosbeheer (in: Giessen, V. van der, 2000) voor het vrij toegankelijke gebied⁴ als indicatie opgenomen worden.

Per 100 ha. vrij toegankelijk gebied hanteert Staatsbosbeheer (technische mededelingen, 1997) de volgende normen voor de lengte van fiets- en wandelpaden:

300-900 meter wandelpad

300-900 meter fietspad

Voor het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid komt dit neer op 540 tot 1620 meter fiets- en wandelpad.

Staatsbosbeheer hanteert voor verharde wandelpaden een wenselijke breedte van minimaal 90 cm. Voor fietspaden zonder bromfietzers geldt een richtlijn van 1 tot 1,5 meter breedte bij éénrichtingverkeer en 1,50 tot 2 meter breedte bij tweerichtingsverkeer

Staatsbosbeheer hanteert een norm van 700 m² parkeerterrein per 100 ha., hetgeen voor Heerhugowaard-Zuid neerkomt op 1260 m².

Deze cijfers hebben betrekking op aaneengesloten terreinen voor extensieve recreatie. De toepasbaarheid voor het veel intensiever gebruikte en versnipperde recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid is daarom beperkt. Het gaat hier dan ook om een indicatie van de minimale lengten.

Toegankelijkheid

Het gehele recreatiegebied zou toegankelijk moeten zijn voor het publiek, juist omdat de oppervlakte al relatief klein is. Mochten er, in verband met bijvoorbeeld gewenste natuurontwikkeling, enkele delen niet toegankelijk zijn voor publiek, dan is het van groot belang om deze ontoegankelijke delen zichtbaar te maken voor de recreanten. Dit kan onder meer door een uitzichtpunt te maken of de mogelijkheid te bieden een rondwandeling (met informatie) door het gebied te maken over bijvoorbeeld steigers of vlanders.

⁴ Staatsbosbeheer gaat uit van zogenaamde recreatiedoeltypen. Eén van die typen is het "vrij toegankelijk niveau plus", waarbij ruimte is voor routegebonden en plaatsgebonden dagrecreatie. Dit doeltype is het meest toepasbaar voor het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid, dat naar alle waarschijnlijkheid intensiever gebruikt zal gaan worden dan de terreinen van Staatsbosbeheer.

4.6.2 De Druiplanden

Bereikbaarheid

De Druiplanden zouden beter bereikbaar moeten zijn vanuit het Centraal gelegen stedelijk gebied door een wandel/fietsbrug vanuit de noordoostelijke punt. Met een extra verbinding voor wandelaars en fietsers vanuit de Glazen Stad naar het brede gedeelte van de Druiplanden zullen de gebruiksmogelijkheden voor de bewoners vanuit de beide genoemde wijken toenemen: dit biedt meer mogelijkheden om kleinere rondjes te wandelen.

Door de zogenaamde Groene Loper moet een fietspad lopen dat het recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid verbindt met Geestmerambacht. Dit fietspad moet door het geplande natuurgebied in het noordelijke gedeelte van de Druiplanden lopen.

Inrichting

Om de rust en stilte in dit gebied te bevorderen is de geplande geluidswal langs de Westerweg zeker noodzakelijk. De toegangsweg met parkeermogelijkheden zou aan de zijde van de Westerweg moet liggen, zodat er vanaf de ligweiden en de oever geen autoverkeer zichtbaar is.

De Druiplanden moeten in verschillende zones voor verschillende gebruikersgroepen zoals jongeren en (ouders met) jonge kinderen worden verdeeld. Voor jongeren kunnen verblijfsplekken (banken, tafels, bomen) ingericht worden nabij de entreezone, waar ook horecavoorzieningen gepland zouden moeten worden.

Speelmogelijkheden voor kinderen moeten in een aparte zone worden gepland. Desnoods moet deze zone afgesloten zijn voor brommers (via hekken) om jongeren te weren en de kinderen centraal te stellen.

De oevers moeten een grillige vorm hebben waarbij vlonders, steigers en loopplanken in het water de speelmogelijkheden bevorderen. Om het gebied schoon te houden moeten er op veel strategische plaatsen afvalbakken worden geplaatst.

Toegankelijkheid

De Druiplanden als geheel moet publiek toegankelijk zijn om de functie van intensieve recreatie te kunnen waarmaken. Er kan gedacht worden aan een verbod voor honden in een bepaalde zone.

Wanneer in de noordelijk zone een klein natuurgebied zou komen dat niet toegankelijk is, is het voor de recreatiefunctie van groot belang dat dit gebied te bezichtigen is vanaf steigers of vlonders. Een doorgaande fietsverbinding langs of door dit gebied is noodzakelijk om Heerhugowaard Zuid te verbinden met de regio.

4.6.3 Het Huygendijkbos

Bereikbaarheid

Vanuit zuidkant van het Centraal gelegen stedelijk gebied moet een directe verbinding aangelegd worden met het Huygendijkbos.

Wandelverbindingen tussen de verschillende bosgebieden (NW-NO over de Oosttangent) van het Huygendijkbos, los van de bestaande fietsverbindingen.

Om de stilte in het bos nog enigszins te waarborgen zal de Zuidelijke ontsluitingsweg verdiept worden aangelegd. Een aantal wandelbruggen over de Zuidelijke ontsluitingsweg is dan noodzakelijk om de verschillende kleine bosgebieden met elkaar te verbinden.

Aanleg van een wandelpad door het stromingslabirint tussen het Huygendijkbos naar Druiplanden via een verhoogd pad en/of steiger, apart van het wandel/fietspad langs de waterring, vergroot voor de wandelaars de mogelijkheid voor het maken van verschillende, kleine rondjes.

Inrichting

Eerder is al gezegd dat door de beperkte oppervlakte van de verschillende bosdelen gedacht moet worden aan de inrichting als groot en ruim stadspark. Het Huygendijkbos moet derhalve aantrekkelijk zijn voor kortere wandelingen, spelen en struinen. Voor struinen is de oppervlakte te klein, zodat de nadruk komt te liggen op wandelen en spelen.

Het gedeelte van het Huygendijkbos aan de waterring (indien de verbinding met het Centraal gelegen Stedelijk gebied wordt gerealiseerd) of het gedeelte dat grenst aan de bebouwing van de Eilanden kan, vanwege de kleine afstand (minder dan 5 minuten lopen) tot het woongebied, ingericht worden als speelbos voor kinderen tot ongeveer 12 jaar. Het terrein voor een natuurspeelbos moet ten minste 10 ha. groot zijn met een volwassen bos. Een natuurspeelbos kan een regionale functie vervullen voor de doelgroep kinderen (Lans, H.E. van der, 2000). Het voert te ver om in dit stadium al verder in te gaan op de eisen die aan de inrichting van een natuurspeelbos worden gesteld. Het is wel belangrijk dat er ook voorzieningen voor de ouders (banken, terrasjes) komen.

Een klimbaan of trimparcours kan er voor zorgen dat het bos een meer dan lokale functie gaat vervullen, die bovendien bezoeken verspreid over het jaar garandeert (Visschedijk, 1988).

Verder moeten er open plekken voor picknick/verblijf gepland worden, eventueel met kleinschalige horecavoorzieningen.

Heemtuinen, voor educatieve doeleinden en groepsbezoek bijvoorbeeld vanaf woning (met recreatieve functie) aan de Middenweg of Huygendijk), via aantrekkelijk wandelpad.

Toegankelijkheid

Ook hier geldt weer dat de natuurlijke oevers aan recreatieve waarde winnen als zij toegankelijk worden gemaakt voor wandelingen (steigers) en een mogelijkheid voor kort verblijf, bijvoorbeeld een open veld met uitzicht aan het water.

4.6.4 De Waterring

Bereikbaarheid

Geadviseerd wordt om aandacht te besteden aan de doorgaande verbindingen (zie ook Blauwe Loper) naar de andere waterrecreatiegebieden in de regio. Dit houdt onder meer in dat er naast de fiets- en wandelpaden ook waterverbindingen voor kano's ingericht zouden moeten worden (eventueel met extra overlaten).

Geadviseerde verbindingen vanuit het Centraal gelegen stedelijk gebied (zie boven) moeten voldoende hoogte hebben om kleine bootjes en kano's door te laten, alsmede schaatser.

Inrichting

De oevers van het Centraal gelegen stedelijk gebied moeten aantrekkelijk gemaakt worden voor minder vitale ouderen: wandelpaden langs het water, bankjes met uitzicht, eventueel horeca.

Voor ouderen is de aanwezigheid van visplekken belangrijk. De oever van het Centraal gelgen stedelijk gebied kan op sommige plaatsen (de zuidwest oever is daarvoor het meest geschikt omdat men dan zon, wind en regen in de rug heeft) ingericht worden voor recreatief vissen. Er kan gedacht worden aan een vissteiger of aan een verstevigde bodem langs een voetpad, eventueel met bankjes.

Speelpleintjes en veldjes met boomgroepen langs de oever met bankjes/tafels en picknickmogelijkheden.

Voldoende aanlegplaatsen voor kano's en kleine bootjes. De oever dient bij deze plaatsen niet te drassig te zijn. Steigers voor de in- en uitstapplaatsen moeten een lengte van minimaal 5 meter en een breedte van minimaal 1 meter hebben en tussen de 0,20 en de 0,30 meter boven de waterspiegel liggen. (Staatsbosbeheer, 1997)

Toegankelijkheid

Rietlanden langs de natuurlijke oevers moeten toegankelijk zijn voor kano's en bootjes via kleine open waterlopen.

4.6.5 De Middenweg en de Oosttangent

Inrichting

Uitvergroten van het cultuurhistorische karakter: kinderboerderijen, musea, oude ambachten, (heem)tuinen, restaurant. Mogelijkheden voor groepsbezoeken (school, verjaardag).

Toegankelijkheid

Al eerder is er op gewezen (zie hoofdstuk 3.4) dat, gezien het recreatieve belang, beide wegen alleen toegankelijk voor langzaam verkeer (fietsers en wandelaars) en eventueel lokaal verkeer (niet voor de bewoners van het Centraal gelegen stedelijke gebied en de Eilanden) zouden moeten zijn. In de praktijk zal dit niet te realiseren zijn. Handhaving van de huidige situatie, waarbij de Oosttangent wordt gebruikt voor doorgaand verkeer en de Middenweg is afgesloten voor autoverkeer, is dan het meest in het belang van de recreatieve functie van het gebied.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Bervaes, J.C.A.M., D.M. Pronk en T.A. de Boer, 1997. Recreatie in de Dordwijkzone. IBN rapport 282, Wageningen.

Bervaes, J.C.A.M. en D.M. Pronk, 1998. Naar een groenstructuur in Almere Poort en Almere Hout. IBN rapport 368, Wageningen.

Broek, A. van den, W. Knulst en K. Breedveld, 1999. Naar andere tijden? Tijdsbesteding en tijdsordening in Nederland, 1975 – 1995. SCP, Den Haag.

Bruijne, Erica de & Frans Knol, 2001, Gewenste Groei, Bevolkingsgroei en sociaalruimtelijke ontwikkelingen in ex-groeikernen. SCP, Den Haag, februari 2001.

Bugel/Hajema Adviseurs, 1997, HAL-Groene Loper. Leeuwarden en Langedijk.

Bureau Alle Hosper, landschapsarchitectuur en stedenbouw BV, juni 1999. Ruimtelijk Programma van eisen recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid.

CBS Statline: <http://www.cbs.nl>

Coeterier, J.F. en M.B. Schöne, 1999, Struinen en landschapsbeleving. Reeks operatie Boomhut nummer 5, DLO-Staring Centrum, Wageningen.

Commissie voor de milieueffectrapportage, november 2000. Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid.

Elzinga, G. en R.H. Wong (1996) recreatie dichtbij huis. Zonder kwantiteit geen kwaliteit. Stichting Recreatie Den Haag.

Gemeente Heerhugowaard, afdeling Onderzoek en Statistiek, mei 2001. Prognoses Heerhugowaard 2000-2005/2015 en verder, gebaseerd op gegevens van Primos Prognose 2000.

Giessen, Vincent van der (2000). Recreatie in de uiterwaarden van de Nederrijn en de Lek. Een visie op de (on)mogelijkheden van recreatief medegebruik in de uiterwaarden. Dienst Ruimte en Groen van de provincie Utrecht.

Goolen, B. van, mei 2001. Groen nabij VINEX, knelpunten en oplossingen voor kwaliteit, Stichting Recreatie, Den Haag.

Goossen, C. M. et al (1998). De recreatievogel. Een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de recreatie. DLO-Staringcentrum, Wageningen.

Kuiper Compagnons, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Architectuur BV, december 1999. Structuurplan Heerhugowaard-Zuid, Gemeente Heerhugowaard.

Lans, H.E. van der, 2000. Natuurbos, het ideale speelterrein voor kinderen. Groen, Jrg. 56, nr. 6, pp. 10-16.

MuConsult, 1997. Probleemveld sociaal-recreatief verkeer.

NRIT, 2000. Trendrapport Toerisme 1999/2000. NRIT Breda.

Omegam, 2000, Startnotitie MER recreatiegebied Heerhugowaard Zuid

Provincie Noord-Holland, afdeling Water en Groen (2001). Gebiedsperspectief uitbreiding Recreatiegebied Geestmerambacht

Raad voor het landelijk gebied (2000). Het landelijk gebied in 2010. Een verkenning

Reneman, D.D. et al (1999). Mensenwensen: de wensen van Nederlanders ten aanzien van natuur en groen in de leefomgeving. Wageningen: SC-DLO, Natuur als leefomgeving, Reeks Operatie Boomhut, nr. 6.

Schmeink, H. en M.M. Veer, februari 2001. Recreatieverkenningen Noord-Holland. Stichting Recreatie, Den Haag.

Staatsbosbeheer, Technische mededelingen recreatie, mei 1997.

Stichting Recreatie (in druk), Implementatie rood met groen, Een verkenning van groennormen en alternatieve benaderingen. Stichting recreatie, Den Haag.

Stichting Werkgroep Monumenten Heerhugowaard, april 2001. Cultuurhistorische verkenning Recreatiegebied Heerhugowaard-Zuid. Heerhugowaard.

Stuurgroep HAL, januari 2000. Inrichtingsplan Blauwe Loper HAL-gebied.

Stuurgroep HAL, maart 2001. Fietsplan-HAL.

Vries, S. en A.H. de Bruin, 1998. Segmenting recreationists on the basis of constraints: a first step towards modelling the demand for outdoor recreational facilities. DLO-SC – Wageningen. Rapportnr. 121.

Visschedijk, P.A.M.(1988), De recreatieve functie van zeer kleine bossen, Staatsbosbeheer rapport 88/20.